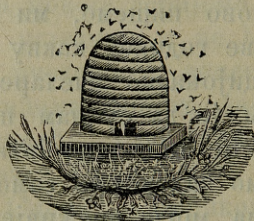

СРПСКИ ПЧЕЛАР

ИЛУСТРОВАН ОРГАН ЗА СРПСКЕ ПЧЕЛАРЕ

ЗАШТИТНИК ЛИСТУ:

Његова Светост Патријарах српски
Георгије Бранковић

ГЛАВНИ УРЕДНИК:
Јован Живановић

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:
Иван Маширевић

Бр. 12.	Издаје једанпут ме- сечно	Цена је листу на годину 2 ф. или 5 дин.	Година I.
---------	------------------------------	--	--------------

Читаоцима „Српскога Пчелара“

Совијем бројем дванаестим нашега листа свршава се пчеларска година. Првога октобра почиње пчеларска година, а пошљедњим септембром свршава се. Пчела је привезана за биљку, за цвијет. Биљка не може бити без пчеле, а пчела опет не може бити без биљке. Кад се биљке живот утиша па јој нестане цвијета, сведе се и пчелин живот на најнижи ступањ. Кад биљка покаже живот свој и пружи у цвијету свом из чашице своје медљани сок и пчелица одмах оживи и с неуморном радиношћу развија свој дом чинећи уједно неисказане услуге биљци. Ето са септембром клони се природа својему заходу, цвијета нестаје, па тијем и живот пчелињи малаксава. Ми се праштамо с овом годином, али не можемо се њом похвалити. Ова је година била сасвијем

непогодна за пчеле. Али ми смо ипак задовољни што су нам наше врједне пчеле толико меда нанијеле да могу лијепо презимити. Ми се надамо до године да ће нам Бог дати бољу пашу, гдје ће нам пчеле сабрати и сувишка за нас. Кад ово пишемо, ми можемо казати да смо поред тако рђаве године, какву ми не памтимо за 22 године, ипак рацијонално пчеларећи њеки сувишак добили, а главно нам је да су нам пчеле осигуране за зиму. Надајмо се да ће до године бити боље. Познајући своју околину ми смо задовољни само кад су пчеле сабрале толико меда да могу преживјети зиму. А знамо да ће се многи пчелари у Бачкој, Банату и равном Сријему хвалити како су им у августу и септембру пчеле сабрале доста меда да су и заборавили на кишовите и хладне дане, када наше пчелице нијесу могле ништа радити. Код нас су главне паше багрена и липа прошле у киши. Али остаје још босиљак бијели. Вријеме је лијепо, а чујемо да је и медовит бијели босиљак, па ће се њиме надокнадити све оно што је до њега изгубљено. Њеки дакле у срећнијим крајевима имаће још лијепе добити од својих пчела особито они, који пчеларе с ђерзонкама. Колико је год било могуће ми смо ове године у овијех дванаест бројева нашега листа гледали како би читаоце своје задовољили што више и више, и највише смо се обазирали на праксу, а и више бисмо то чинили да смо добивали питања од својих читалаца. Ми се надамо да ће читаоци имати то на оку, те ће својим питањима до године јачу и снажнију живост изазвати, која ће без сваке сумње бити од неисказане користи. У овијех дванаест бројева нашега листа донијели смо ми деветнаест слика и донијели бисмо још више да нам је рачун допуштао. Ми смо имали толико претплатника колико се никад нијесмо ни надали и сви су трошкови око штампања намирени, само ми, који смо радили на листу, радили смо забадава. Ми никад нијесмо ни мислили о каквој добити и користи повучаној од нашега листа, ми се задовољавамо тијем само кад чујемо да су читаоци имали користи читајући наш лист. То је наша награда. У тој награди ми уживамо. Највише имамо претплатника из

Хрватске и Угарске, па онда из Србије, за тијем из Босне, Херцеговине и Далмације. Из Црне Горе пак нијесмо имали ни једнога јединога прешилашника. Ако претплатници нашега листа обнове своју претплату и ако још којега претплатника новoga добијемо, ми ћемо гледати да нам лист буде још угледнији и не ћемо жалити трошка да сваку новост у пчеларству донесемо заједно са сликом. Хвала уредницима онијех листова политичких и других као: „Заставе“, „Србобрана“, „Нашега Доба“, „Народности“, „Гласа Црногорца“, „Трговинскога Гласника“, „Српскога Сиона“, „Бранкова Кола“, „Голуба“, „Новог Васпитача“, „Женског Света“, „Винограда“, „Школскога Одјека“, који нам слаше своје листове у замјену и који споменуше каткад и препоручише „Српски Пчелар“, али нехвала једном овдашњем листу политичком, који не хтједе учинити ни једно ни друго. Тај лист мисли зацијело да само до бистрења политике стоји напредак српскога народа. Али ми бисмо рекли да је нама Србима политичка свијест и сувише развијена, али мало имамо економске свијести и ако ми не будемо озбиљно радили да економску свијест развијемо у нашем народу ми ћемо — као што је већ толико пута казано — „поред све пробуђене политичке свијести и крај свега бистрења високе политике с чибуком у зуби остати туђи робови и измеђари.“ Уз све то имамо још да кажемо ово: Уредници овога листа нијесу смјели покренути овај лист док нијесу били осигурани да не ће имати никакве штете новчане знајући како се наш свијет слабо одазива претплатом особито на овакав лист, који заступа тек из цијеле економије једну грану, која се досад сматрала као незнатна. Стога су уредници овога листа замолили Његову Светост патријарха српскога Георгија да у случају ако се не би могла од претплате намирити штампа нашега листа, притекне у помоћ само онолико, колико недостаје од претплате. Његова је Светост драговољно на то пристала и излажењу листа не стоји данас ништа на путу, шта више излажење је листа сасвијем осигурано. На томе се ми Његовој Светости као потпомагачу књиге српске свесрдно захваљујемо. Хвала још свијем

суредницима „Српскога Пчелара“ на њихову труду и главни се уредник „Српскога Пчелара“ особито радује што види око себе своје ученике сада свештенике и пчеларе, гдје заједно с њиме раде на подизању и ширењу рационалнога пчеларства на корист и напредак српскога народа. За свој рад нека не теже за новчаном наградом, јер да се може зацпјело би били награђени. Нека имају засад пред очима само свој сиромашан народ српски и нека се сјете и држе онога: *т'не пријсте, т'не дадите.*

Напошљетку молимо своје дужнике, да свој дуг што скорије одуже, и скупљаче да што скорије обнове претплату и пошљу имена претплатника са претплатом, како бисмо знали колико ћемо екземплара од нашега листа штампати.

Уредници.

Пчеларски календар

МЕСЕЦ СЕПТЕМБАР.

В овом месецу мора сваки пчелар добро прегледати сваку кошницу и видети да ли је кадра свака добро презимити. Ми смо у првом броју „Српскога Пчелара“ већ говорили о томе како треба пчелар да спрема своје кошнице за зиму. Тамо смо напоменули како мора изгледати она кошница, за коју се можемо надати, да ће добро презимити, дакле у главnome треба да свака кошница има 10—12 kgr. добра меда, здраву и младу матицу, и да је јака народом. Но сада ће многи пчелар при савесном прегледању наћи међу својим кошницама, да по нека нема доста меда, друга да нема доста народа, трећа да нема матице и т. д. Ако доста пчелар наиђе у свом пчелињаку на такове кошнице сме ли их оставити таке да презиме с надом да ће презимити? То не сме него се мора побринути да недостатке, који се могу накнадити накнади или да не пусти, да те кошнице сасвим пропадну него да с њима појача друге кошнице.

Ако наиђе пчелар, да која кошница особито овогодишњи рој нема доста меда а иначе је јака треба да тој кошници дода или оквире пуне с медом ако има, или да му сваког вечера додаје течна меда, који ће пчеле разнети у оквире.

Ако наиђе коју кошницу да је слаба, треба наћи матицу па ако је млада и здрава додати оној кошници која такову треба а пчеле треба додати другој којој слабој кошници или се таква кошница може и оставити да се наиђе за пролеће залишна матица.

Пчелар који има плетара и хоће одређене да убије може сав

народ димом истерати на матицу наћи те или је употребити или убити а пчеле другим кошницама додати.

Ако има пуних оквира с медом може из плетаре претерати све пчеле с матицом у Ђерзонку. Залишно саће чувај да се не ометили.

Одг. уредник.

Како постају назовиматице.

Посп. Мих. Ступаровић, учитељ написао је нешто о назовиматици у 23. 24. броју „Тежака“. Он вели како Лајкарто и ја мислимо о постанку назовиматица и наводи то мишљење, које гласи овако: Назовиматице постају из ћелица, које су у близини матичњака, те су пчеле црв пчелињи у тијем ћелицама из забуне прихрањивале више млијечем него што би требало, те су им се јајњаци стога већма развили, те могу онда да носе јаја партеногенеска. Даље наводи како Павле М. Анђелић у 5. броју „Тежака“ изнаша њеку другу врсту забуне при храњењу црва пчелињега, којом постају назовиматице. Гд. Павле М. Анђелић каже: „Пчеле су приуговориле више те лепше хране, него што за њино тело треба, а матица сита, међу тим и други су црви добили одређену порцију, али је пак и немају у овој сорти јела, — шта ће да раде пчеле са том храном приуговорљеном у стомаку? Готова забуна, да га истоваре у ћелијце не иде, јер зна се да то не чини и онда је вероватно, да га у тој забуни дају најближим радиличким црвима око матичњака.“ Г. Мих. Ступаровић противи се томе мишљењу и има потпуно право. Пчеле примају одређену количину хране за одржање живота својега, али да могу хранити и легло своје морају више јести него што им треба за одржање живота. Та сувишна храна зове се храна за продукцију. Том сувишном храном прихрањују оне своје легло или се та храна претвара у восак на одређени начин. Пчеле не могу никад доћи у то стање да не знају шта ће радити са том сувишном храном, као што то мисли г. Анђелић, те да морају и црве пчелиње хранити оном храном, којом се хране матичињи црви. То би била велика забуна и неред у животу пчелињем, јер кад год би се пчеле прејеле и створиле више млијеча него што им

треба за одржање живота, онда би морале по тој теорији давати остатак млијеча црву пчелињем и тијем би могле за вријеме ројева у гдје којој кошници, гдје има до двадесет матичњака из свију црви пчелињих постати саме назовиматице. Така ипозеза нема никакве вриједности, јер се не може ничим разјаснити. Пчеле инстинктивно знају колико им треба хране за продукцију и том храном хране не само црв матичин и матицу него испочетка хране и црв пчелињи, а и трутове. Дакле пчеле не могу никад доћи у таку неприлику да не знају шта ће да раде са тобоже сувишним млијечем нити могу дакле доћи у таку неприлику да кад немају црва матичињега да хране њиме да га морају подијелити црвима пчелињим. Та ипозеза нема никаквога основа и о њој се не може даље ни говорити. Пчеле што раде, раде инстинктивно, али бива да се и оне кадгод огријеше о свој инстинкт, а то је да из забуне око матичњака у ћелице пчелиње додају више млијеча црвима пчелињим, и том храном развију се јајњаци у пчелама тако да могу партеногенеска јаја носити. Г. Ступаровић изнио је њеке доказе, којима мисли оборити ту ипозезу о постанку назовиматице. Такође и г. Драг. Димитријевић изнио је у 27. и 28. броју „Тежака“ њеке доказе, којима такође мисли оборити ову ипозезу о постанку назовиматице. Мени је особито драго и веома се радујем што могу у својем листу изјавити да како г. Драг. Димитријевић тако и г. Ступаровић имају дара за комбинације и од њих се човјек може надати да ће бити изврсни пчелари. И један и други господин изнијели су доказе, којима мисле да су оборили ипозезу ону о постанку назовиматице, што смо мало прије навели. Њихови су докази добри и говоре за то да се развитак јајњака у назовиматице може изазвати и другим њечим, али тијем још није оборена и она стара ипозеза о постању назовиматице. Г. Ступаровић наводи овај примјер овијем ријечима: „У првенцу роју налази се стара матица и старе пчеле.* Пчеле лети живе око 6 недеља, а само оне, што се излегу у септембру, могу да дочекају и март и април. Узмимо већину случајева да се првенац неће да роји. У њему се дакле и не образују матичњаци, те и нема забуне при исхраћивању матица и околних радилица. Прве-

* Није истина да су само старе пчеле. У сваком роју мора бити и старих и младих пчела, јер без младих пчела не би се могао унутрашњи рад у кошници обављати.

нац се ројио у половини, или крајем маја, све старе пчеле у раду пропадну, остану само младе и од њих ни једна није могла бити у забуну прихрањивана бољом храном. У пролеће угине матица и у такој кошници појави се назовиматица. Од куда ће овде? Зар није отуда, што има услова да се развије из обичне пчеле радилице, т. ј. што се јајњаци у пчеле радилице, развијају усљед боље хране и надражавања осталих пчела лицкањем, па било да то бива избором, било уображењем?“ Г. Драг: Димитријевић навађа опет овај примјер овим ријечима: „Посматрајући прилике у којима се кошница налази кад се у њој назови матица јави, дошо сам до истог закључка као и г. Ступаревић. То ми је убеђење постало јаче овим случајем, који сам сâм изазвао: Прошле године имао сам једну слабу кошницу и која се није ројила; ове је године ојачала. Ове сам године почетком месеца јуна из ње повадио све оквире са јајима и непоклопљеним леглом па сам за тим матицу уклонио. И ако у овој кошници, усљед нестанка матице, нису матичњаци извођени, јер није било младог црвића кога би прихрањивањем матицом приправили, у њој се ипак јавила назови матица. Питам сада, од куда то и зашто, кад у тој кошници за пуне три године матичњака није било и млађе се матице нису у њој храниле? Зар овај важан опит не побија са свим претпоставку „да је назови матица посљедица забуна и случајних погрешака пчелиних?“ — Зар се њиме не потврђује факат, да се несталом матиче, назови матица тек ствара у кошници од обичне пчеле, коју или народ изабере, или се она сама издвоји, што ће свакако још за дуго бити тајна, и којој се прихрањивањем млечем развију јајњаци те носи јаја али — само труговска.“ Из та два примјера види се да није црв тијех назовиматица прихрањиван млијечем више него што треба него се тијем назовиматицама развили јајњаци доцније као пчелама. Или су се саме прихрањивале млијечем или су млијечем храњене од другижих пчела понашајући се као матице. Ја морам овдје одмах споменути да то није ништа ново и да се то одавна зна и мисли да се и тако на овај други начин назовиматицима јајњаци развију. Г. Ступаревић и Димитријевић добро су опазили и искомбинирали овај други случај како се развију јајњаци назовиматицама, али они ипак нијесу ништа ново изнијели, јер о томе се зна

већ године 1855. и о томе се већ писало, да се назовиматицама јајњаци развијају и на овај други начин. У мојем се „Српском Пчелару“ може наћи све што се тиче теорије о пчели, само случајно нијесам споменуо у њему овај други начин или управо ипотезу како се јајњаци развијају код назовиматипе. То нијесам споменуо зато што сам држао да то није тако важно и да је довољно споменути једну ипотезу, а то је она да пчеле око матичњака у ћелицама пчелињим из забуне додаду првима пчелињим више млијеча него што би требало. Ја кажем, да сам само ту ипотезу споменуо, а г. Ступаревић и г. Димитријевић држе да су ту ипотезу срушили овом другом ипотезом као што се види из њихових ријечи, које смо мало прије напријед навели. Али се они варају, јер има доказа и за једну и за другу ипотезу и назовиматипе постају и по једном и другом начину једне и друге ипотезе. Ја ћу покушати да изнесем доказе и за једну и другу ипотезу. Назовиматице се појављују у безматцама, и ако је друштво јако, онда у таком јаком безматку појављује се само једна назовиматица. Ако је пак друштво слабо, онда се у таком слабом друштву појављују више назовиматица. Дакле кад је кошница у ненормалном стању, кад нема матице, онда се појављује назовиматица у такој кошници. Али Берзон навађа један случај и потврдио га је, гдје је у једној кошници поред матице и назовиматица. Други исти така случај имао је Фогел. Ја бих молио г. Ступаревића и г. Димитријевића да ми сваки напише чланак за „Српски Пчелар“, како је могао Берзон и Фогел доказати да је у тијем њиховим двјема кошницама поред матице била и назовиматица. Ја ћу радо те чланке примити у свој лист, јер ће заиста занимати читаоце „Српскога Пчелара“. Али уједно питам по којој је ипозии могла постати назовиматица у кошници, која има матицу, да ли по ипотези, коју ја спомињем у својој књизи „Српском Пчелару“ или по ипотези, коју спомиње г. Ступаревић и г. Димитријевић или можда може и по једној и по другој. Ја бих лијепо молио да ми господа одговоре на то питање, јер зацијело ће и то здраво интересовати свакога пчелара, који се забавља и оваким теоријским питањима. Да приђемо сад доказима да је назовиматици храњен прв из забуне више млијечем него што то бива обично и тако да јој се развио јајњак.

У свијем маторкама, које су се изројиле и постале безмаци и у свијем безмацима другенцима и трећенцима, којима су матице излежене у исто вријеме са већином пчела у кошници највише се појављују назовиматице. Пошто су у тијем кошницама пчеле излежене заједно са матицама, то смијемо онда и претпоставити да су и назовиматице постале у таким кошницама од црви, који су у ћелицама у близини матичњака храњени више млијечем из сабуне. Узмимо сад овај други случај: Матица је залегла у кошници пуно пчелињих јаја, али није запљувала матичњаке па је умрла, онда су пчеле на многим мјестима из пчелињих ћелица почеле градити матичњаке и црв у њима хранити само млијечем. Од тијех многих матичњака, које су пчеле почеле градити од ћелица пчелињих, неке су пчеле престале матичњаке градити, па су прешле на обичне пчелиње ћелице. Те се ћелице могу познати по томе што су им пчеле при затварању заклопаца заклопце испуничиле. У тијем ћелицама црв је храњен млијечем. Прво су хтјеле пчеле од њих да начине матичњаке, па су се онда предомислиле, те су прешле опет на извађање ћелица пчелињих. Из тијех ћелица без сваке сумње морају изаћи назовиматице, јер је црв у њима храњен млијечем више него што треба. Сама ћелица показује нам то јасно. Ћелица такова нити је матичњак нити је обична ћелица пчелиња него јој је заклопац испуничен и јасно нам свједочи и нуди нас да вјерујемо у ипотезу прву.

Да г. Ступаревића и г. Димитријевића увјеримо да је и друга ипотеза већ одавно истакнута, навешћемо примјер: Денхоф, доктор медицине, који је данас мртав, али је у оно вријеме кад се највише испитивало о пчели, многе покушаје чинио и многу истину изнио о пчели на свијет. Шта је дакле радио Денхоф? Размутио је од јаја жуманце и бјеланце са медом и тијем је прихрањивао једно ројче четрнаест дана. У тога ројчета после четрнаест дана ухватио је осамнаест пчела и послао их Лајкарту. Тај их је секцирао и нашао у свијем развијене јајњаке као што су у назовиматицама, што нам јасно свједочи да назовиматице постају и по другој епози. Ја нислих да ће се овијем г. Ступаревић и г. Димитријевић увјерити да друга ипотеза не искључује прву. И једна и друга стоји, и по једној и по другој могу постајати назовиматице.

Ево још један примјер за другу ипотезу. Славни Берлепш у својој књизи навађа овај примјер: Декембра 1856. умре ми моја најљепша италијанска матица. Ту сам матицу небројено пута видио. 1855. г. се излегла и тада сам јој крила сасјекао и од маја мјесеца те године није се ни једна матица излегла нити су пчеле хтјеле да граде матичњаке. Али ипак у тој кошници било је већ у фебруару 1857. г. трутовскога легла. У тој дакле кошници није живјела ни једна пчела, која би се излегла заједно, у исто вријеме с матицом. Дакле у овом случају морале су се неке пчеле саме млијечем хранити или су храњене од другијех пчела млијечем, те им се јајњак тако развио да су могле носити јаја. Из свега досад реченога види се да г. Ступаревић и г. Димитријевић имају право што су написали о постанку назовиматице, али немају право кад том другом ипотезом искључују прву. *Гл. уредник.*

Пчела и културни народи старога века.

(У КРАТКИМ ЦРТАМА.)

Не може се ништа знати, да ли су још прастари народи Италије знали штогод за мед, но тим се поузданије може рећи, да су се Римљани већ у трећем столећу пре Христа бавили пчеларством и то ли ради меда сматрајући пчеларство као битну грану земљорадње. Варо, који је уједно био и практичан пчелар и први економски писац римски, започиње овим речима одсек о пчелама у свом делу о земљорадњи: „Нема ништа слађе од меда; он је једнако мио и боговима и људима.“ Исти Варо спомиње неког Римљанина, те вели за њега, да је своје кованлуке дао у закуп, и погодио се са закупником, да му даје годишње пет тисућа фунти меда. А спомиње и то, да су два брата по имену Вејани редовно сваке године добивали за мед и восак 10 тисућа сестерција. Од њега дознајемо и то, да је од давнина у Риму постојало засебно тржиште за мед у „Светој Улици“ (*Via sacra*). Из свега тога се види да се пчеларило у великим размерима по свим крајевима Италије.

Испрва Римљани нису држали пчеле, нити су имали уређене кованлуке, него су се задовољавали као и остали народи Италије медом и воском који су добивали од ројева настањених по дупљама у дрвећу и по шупљинама у стени. А први почеци правога пчеларена падају у време другог пунског рата, због којег је пчеларство у натраг бачено, а по овом, поглавито пак по трећем пунском рату необичног полета добило и на тој се висини одржало све до у време Августово, а и за каснијих царева.

Ни један народ ни пре ни после није тако везан био за пчелу, није потребовао ни трошио толико воска и меда као Римљани. Ако је Римљанин приносио жртву боговима међу осталим приносима морао је бити и мед; ако је коме поклон чинио, чинио га је најрадије у меду; ако је госта имао, није га угостио, ако му и меда није изнео; ако је држао гозбу, међу другим јелима морао је и мед доћи на трпезу, ма како она раскошна била, а и о обичним ужинама се мед износио. Медом су зачињавали и заслађивали разна јела, мешали су га у вино; чинили од њега више врста медовине и вино, међали га у многе лекове, балзамовали њим мртва тела. Крај овако огромне потрошње меда, наравно да се није могла сва потреба подмирити домаћим медом, него су га доважали са стране поглавито из Грчке, Африке и југозападне Азије.

Плиније природњак назива мед небеским даром, најслађим, најврснијим, најздравијим соком, узноси га као лек против окоболе, отока, болова у утроби и као најбоље средство, које чува човека од смртоносних зала.

Медовину су правили од опењеног меда и воде. Особито су радо пили право вино од меда тако звани *mulsum*. Овим су вином појили војнике приликом једног тријумфа после добивене битке. Вино од меда справљали су од најбољег, најблагороднијег вина опороба куса и од трећине најврснијег меда, који је, као што каже Плиније, морао бити миришљив, слadak, да жеже, лепак и прозрчан. Стогодишњег старца Полија Ромилија упитао је једном Аугуст, да му каже, чим је очувао свежину тела и духа, а он му је одговорио као некад Демокрит: „Изнутра вином од меда, споља уљем.“

Римљани су имали више врста меда. Плиније у својој повесници о природу набраја све те врсте. Најбољи и нај-

припознатији је мед био из Атике, Сицилије и са отока Калидне. У време царева био је на гласу пунски и шпански мед, Уопште разликовали су медове по добу годише. О гозбама отменијих Римљана смео је на трпезу доћи само летњи мед (*mel aestivum*), који су пчеле сабирале из поповца цвета (тимијана) и који се отезао у танке кончиће и био жут као злато. За цара Дијоклицијана био је на цени мед пролетни (*mel anthinum*) сабран из рузмарина и винове лозе. Јесењи мед беше најјефтинији, те га је трошио сиромашнији ред. Вредно је споменути и то, како су се римске посаде у Шпанији тужиле, да четовође једу од италијског и грчког меда, а њима дају горког меда од жукве и метловине.

И восак је много требовао у кући. Употребљавао се осим тога за разне раскошне ствари у приватном и јавном животу и при службама боговима. Тако су се од воска правиле људске и животињске прилике, попрсја живих и покојника, разни облици од воска, политуре, свеће и буктиње. Служио је још место артије, употребљаван је у лекарству и козметици. Восак су белили и мастили разним бојама.

Римљани су пчеларили с разним кошницама. Било је у њих помичних и непомичних кошница, начињених од дрвета, од коре са дрвећа оплетених, од прућа и печених од глине. По облику било је округлих, четвртастих, усправних и положених. Шта више имали су кошница за посматрање. Зидови оваких кошница били су од мадина стакла.

Најважнији подаци о пчеларству у Римљана сачували су се у списима Варовим, Паладијевим и Колумеловим, осим тога у Вергиљу, који је пчелама посветио четврту књигу својега свепа под именом „Георгикон“ и најзад у Плинију Секунду који у своме спису „*Histeria naturalis*“ на више места спомиње о пчелама, меду и воштини, и о свему, што је са пчеларством у вези.

Чудновато је да ни Грци ни Римљани крај свеколике употребе меда нису знали за праве изворе меду, нису се могли довити, откуд пчеле скупљају мед и како справљају восак. Они су држали, да пчеле скупљају мед са јутарње росе, да дакле мед пада с неба, а да са цветова сабирају восак, који меду позајмљује своју воњу и кус. Овако је мислио и Аристотело и Плиније.

Као што се из досад реченога да видети стари су народи много меда трошили. Узрок је томе лако погодити. Човеку је потребан шећер за разне сврхе. Па где га је човек могао наћи ако не у меду у оно време, када вађење шећера из трске шећерне још не беше познато. Разумљиво је дакле зашто се мед некад у оноликој мери употребљавао, као што се данас шећер употребљава.

Сомбор априла 1897.

Пош Милушин Гавриловић.

Нешто о вештачкоме саћу.

Поштовани одговорни уредник овога цењенога листа написао је као други свезак „Пчеларске библиотеке“ „О воску и о вештачкоме саћу“ — што је врло потребно свакоме умноме пчелару знати. Но ево и мене, да и ја рекнем коју из свога искуства о вештачком саћу, а што ће добро доћи особито почетнику пчелару. — Кад сам се прве године напатио са две ђерзонке, које сам сам од ока правио, нисам малаксао, нити напустио пчеларење, већ идућега пролећа поручим од г. проф. Живановића једну американку његове конструкције, те по њој дам код столара направити још десет комада. Али ето ми опет невоље! У оквире уметао сам за почетке воштину из обичних кошница вршкара, те сам морао скоро рећи сваки дан прегледавати и саће, те које би пчеле искривиле исправљати га, да га не би правиле у више оквира заједно. Шта дакле да радим? Ништа ми није преостало већ умолити г. Живановића за савет: где да набавим вештачкога саћа? Но он у место одговора на моје питање посаветује ме, да ако желим у велико пчеларити, да набавим пресу за прављење вештачкога саћа код Б. Ричеа галванопластичара из Вибераха у Баденској. По савету његовome и учиним. Но док је преса к мени поштом путовала, путовао сам и ја по гостима, јер је вaкација била. У Јарку намерих се на свога старијега друга М. К. такође тада почетника пчелара, а који сада има красни пчелињак од 100 комада ђерзонака Албертијева система, те смо се позабавили понајвише у разговору о пчели и пчеларењу. Из разговора рекох му, да сам наручио пресу за вештачко саће, но ми он рече, да то нисам требао чинити, јер да и учитељ Х. у Хртковцима прави сам вештачко саће,

али је то јако дебело, те се тако силни восак уштети. Затим ми показа вештачко саће, које је из творнице набавио, које је било танко као папир а бело као сир. Чисто нисам могао појмити, да ме је г. Ж. могао посаветовати на оно, што није добро, те ме је већ жао било, што сам оних 14—15 фор.* дао у лудо за пресу. — Дође преса и ја брже боље почнем правити саће, да се осведочим, ко има право: г. Ж. или мој друг М.? И збиља мој друг М. имао је — мислио сам онда — право! Саће је било доста дебело и једва сам од 1 kg. воска истерао по 8 табли од 25 см. висине и 22 см. ширине. Кајао сам се што сам наручио пресу, али што би би! Него не лези враже! Прохте ми се да и ја имам вештачкога саћа танкога као папир, а белага као сир, те га наручим из творнице, а моју пресу — под купус. — Случајно у једну американку са нарученим саћем, метнем у једно две табле онога саћа, што сам ја сам правио. Други дан прегледавао сам ђерзонке и гле!.. на моје велико изненађење... видео сам, да су пчеле почеле градити ћелије баш на ономе саћу, које сам ја правио, а не на купљеноме. И тек кад су ове табле сасвим свршиле, онда су тек почеле радити ћелије на нарученоме саћу! — Шта је томе био узрок, онда као почетник нисам знао.

Од тога доба до данас протекло је више година. Како сам онда једаред наручио из творнице вештачка саћа, па никад више, већ ти ја одмах моју пресу на среду, што сваком приликом свакоме брату пчелару препоручујем да сам прави вештачко саће, јер је то с практичне стране и за пчеле и за пчелара много боље, из разлога:

1. Што, кад сами правимо вештачко саће, знамо, да је сам чисти восак, док у купљеноме има врло мало воска, а више друге мешавине, те се зато пчеле и спорије накањују градити ћелије на њему;

2. Што више пчелар прави сам вештачкога саћа, то ће се све боље уведбати, те ће ово све тање правити. Ја на пр. сада из 1 kg. воска направим 16—18 табли горе поменуте величине. Па ако где која табла и испадне дебља, то пчелар није у штети већ у користи. А ево зашто? — Пчеле кад почну градити ћелије, оне са оне табле скидају ону дебљину, док је тако не истање, да одговара дебљини, кад оне саме граде саће. И тек

* Види на корицама ценовник Јосима Живановића.

сада на истањеној табли праве ћелије, разуме се и од онога воска, којег са са табле скинуле. А да је то истина можемо се уверити, ако узмемо једнаку количину воштине, које су саме пчеле направиле без уметнute средине вештачкога саћа и онда воштине исту количину, где је уметнuto вештачко саће, па свако посебно истопимо, видећемо да и сада скоро нема никакве разлике у количини.

Ово — и опет велим — рекох особито за почетнике у томе послу, — да не би може бити, као још невешт, напустио сам прављење вештачкога саћа, као што сам и ја у први мах очажаво, не верујући ни самоме г. Живановићу. *Боље је, дакле, правити сам вештачко саће, него за скупе новце куповати које-какво, које може бити и пчели и нама по здравље штетно.*

Босут, на Сави и Босуту.

Миливоје Чудомировић
учитељ и пчелар.

П а б и р ц и

Брадавицу лечи мед? Три сам године носио досадну брадавицу на малом прсту десне руке изнутра. И секао сам је и чунао и пекао пакленим каменом; али све без успеха, она је цветала једнако и љуто ме пекла. Тако смо се носили и сносили, док прошлога лета ја, понесен за медом, не одем са једним добрим пријатељем Васом Латинкићем попом јазачким у његов добро уређени пчелињак, који је онда ради пољске наше био постављен на Урошевцу, салашу манастира Јаска. Ту смо остали читав дан и, како не бесмо са собом понели никаква јестива, Бога молећи, без питања смиренога оца Милутина лепо му закољемо најлепшу патку за ручак. Цео дан смо имали пуне шаке посла у попову пчелињаку. Поп је вадио саће, а ја га носио у собу за истресање. Само сам се ја прибојавао опаких жаока племенитих оних животињица, те ми поп натакари на главу нечесову капу од саме мреже. После подне смо на миру истресали мед у затвореној соби и носили празно саће натраг у кошнице. При истресању меда највише сам ја окретао машину, јер сам хтео гимнастизирати. Преносећи мед овамо онамо и облизујући прсте измажем и онај прет са злосретном брадавицом оном. Доста то, када сам пред вече прао руке, на велику радост своју видим, да ми је брадавица ишчезла без трага. Да ме, од лајика, не би когод опет окупио, морам споменути, како ја мислим, е је треће при окретању машине био главни узрок, да брадавице нестане, али је јачачно тому и мед припомогао. Стога и јављам ово пчеларима, ако који од њих добије брадавицу на длану гдегод да зна шта ће радити. *Мих. Вукчевић.*

— Српско православно црквено пјевачко друштво „Вијенац“ у Брчком осветиће благословом свете цркве своју друштвену заставу

на Велику Госпођу. Уредништво „Српскога Пчелара“ позвано је на ту свечаност и добило је клин за причвршћење заставе за њено кошље да га укуца. Срећно!

— **31. јулија осветио је Иван Маширевић, одговорни уредник** „Српскога Пчелара“ пчелињак Васа Латинкића пароха у Јаску. Пчелињак Васа Латинкића бреси до осамдесет Американки, врло је лијепо уређен и удешен и може служити за примјер и подстицање на пчеларство цијелој околини.

— **27. јулија држан је пчеларски збор у Јагодини у Србији.** На том збору говорило се 1.) Шта се има радити да се пчеларство може с успјехом развијати и ширити. 2.) Да се одреди која је кошница најподеснија за прилике у Србији. 3.) „Да се утврди најпрактичнији начин пчеларења, како би се тако могао постићи највећи успјех“. 4.) Да се оснује пчеларско удружење у Србији, које би држало сваке године у другом мјесту своју скупштину, на којој би се разна питања из пчеларства расправљала. Уз скупштину увијек би била приређена и изложба пчеларска. То је врло лијепо и корисно и ми желимо друштву том сваки напредак и успјех.

— **23. 24. 25. августа држана је скупштина свијех пчелара** њемачких и аустроугарских са изложбом у Визбадену у Насауској. На тој су скупштини разна питања претресана. Говорио је Берзон, Вајганд, Гинтер, Дикел, Мецгер, Барон Бела Амбрози (из Угарске) и други још.

— **У II. броју „Српскога Пчелара“ донијели смо слику Павла** Шенфелда и изнијели његове заслуге, које је стекао пишући о анатомији, физијологији и бијологији пчеле. Његово је име познато и преко граница Њемачке. Уредништво му је нашега листа честитало педесетогодишњицу његова неуморнога рада и добило је од њега врло љубазан одговор, у којем се тужи на представника старе пчеларске школе Берзона, који је обузет неограниченом таштином и љубоморношћу за својом славом, те не трпи никакву нову мисао, која није од њега потекла. Ми ћемо својим читаоцима истаћи разлике између старе и нове школе пчеларске у једном од бројева „Српскога Пчелара“, који ће до године изаћи.

Власници Јован Живановић и Иван Маширевић.

Претилата, огласи, рекламације, рукописи и све што се тиче уредништва шаље се уредништву „Српског Пчелара“ у Ср. Карловце.

Претилату за Србију прима Пчеларско-вођарска задруга у Београду.

За огласе и објаве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова а за жиг сваки пут по 30 нов. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа Српске Манастирске Штампарије.